

Sygn. akt III UK 146/19

POSTANOWIENIE

Dnia 11 grudnia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Wróbel

w sprawie z odwołania A. K.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w W.

o ustalenie właściwego ustawodawstwa,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 11 grudnia 2019 r.,

na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 18 września 2018 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

A. K. złożył odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. z 8 grudnia 2017 r., którą organ rentowy stwierdził, że podlega on ustawodawstwu polskiemu od 1 marca 2011 r. do 30 kwietnia 2012 r.

Wyrokiem z 13 czerwca 2018 r. Sąd Okręgowy w Ś. oddalił jego odwołanie i obciążył go kosztami procesu w wysokości 180 zł.

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 18 września 2018 r., sygn. akt III AUa (...), oddalił apelację A. K. od wyroku Sądu Okręgowego w Ś. z dnia 13 czerwca 2018 r., sygn. akt VII U (...) (pkt 1), i zasądził od wnioskodawcy na rzecz strony pozwanej kwotę 240 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym (pkt 2).

Sąd drugiej instancji doszedł do przekonania, iż wyczerpany został tryb uzgodnienia ustawodawstwa między instytucjami obu krajów, o którym mowa w art. 16 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z 16 września 2009 r., skoro, jak ustalił Sąd pierwszej instancji, A. K. został ostatecznie wykluczony ze słowackiego systemu ubezpieczeń społecznych, a niewątpliwie wykonuje działalność pozarolniczą w Polsce, ale nie jest zgłoszony jako płatnik składek w kraju i tych składek nie opłacał od 1 marca 2011 r. do 30 kwietnia 2012 r., to w tej sytuacji ZUS zasadnie objął go polskim systemem ubezpieczeń społecznych.

A. K. zaskarżył powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego skargą kasacyjną w całości, zarzucając mu:

1. naruszenie prawa materialnego, a to:

a) art. 13 ust. 3 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.Urz. UE nr L 166/1 z 30 kwietnia 2004 r. z późn.zm.), zwanego dalej „Rozporządzeniem podstawowym”, w zw. z art. 16 ust. 2 i 4 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r., dotyczącym wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 (Dz.Urz. UE nr L 284/1 z 30 października 2009 r. z późn. zm.) - zwanego dalej „Rozporządzeniem wykonawczym”, przez jego niezastosowanie, co skutkowało uznaniem przez Sąd drugiej instancji, że wnioskodawca od dnia 1 marca 2011 r. do 30 kwietnia 2012 r. podlega ustawodawstwu polskiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych, mimo wykonywania pracy najemnej na terenie Słowacji oraz prowadzenia działalności na własny rachunek na terenie Polski oraz obowiązywania normy kolizyjnej w tym zakresie, wskazującej na pierwszeństwo ustawodawstwa państwa miejsca wykonywania pracy najemnej;

b) art. 14 ust. 5 pkt b Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 w zw. z art. 13 ust. 3 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 przez jego bezpodstawne zastosowanie, mimo że sąd nie miał kompetencji do oceny charakteru pracy wnioskodawcy na terenie Słowacji;

2. naruszenie prawa procesowego, mającego istotny wpływ na wynik sprawy, a to:

a) art. 233 § 1 k.p.c. przez niedokonanie przez Sąd drugiej instancji wszechstronnej analizy całego materiału dowodowego zgromadzonego w przedmiotowej sprawie, w szczególności przez pominięcie niezachowania wymaganego trybu przez organ rentowy w celu wyjaśnienia wątpliwości, co do faktycznego wykonywania pracy przez wnioskodawcę, a także kwestii niezwrócenia się do odpowiedniego organu słowackiego o podjęcie stosownych działań, i mimo niewyjaśnienia tychże kwestii i uznanie przez Sąd drugiej instancji, iż wyrok Sądu pierwszej instancji i poprzedzająca go decyzja organu rentowego z dnia 8 grudnia 2017 r. wydana została w granicach prawa;

b) art. 378 § 1 k.p.c. w zw. z art. 379 pkt 5 i art. 477¹¹ § 2 k.p.c. polegające na nieuwzględnieniu przez Sąd drugiej instancji nieważności postępowania, wywołanej pozbawieniem możliwości obrony przez pracodawcę słowackiego swoich praw jako zainteresowanego w sprawie.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżący wniósł o:

1) uchylenie zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego w Wałbrzychu z dnia 13 czerwca 2018 r., sygn. akt VII U (...), i decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. z dnia 8 grudnia 2017 r. i przekazanie sprawy organowi rentowemu do ponownego rozpatrzenia,

2) zasądzenie od organu rentowego na rzecz wnioskodawcy zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego w tym postępowaniu.

Skarżący wniósł także o przyjęcie niniejszej skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na jej oczywistą zasadność, a także nieważność postępowania.

W ocenie skarżącego nieprawidłowa była ocena Sądu drugiej instancji, iż przeprowadzone przez polskie organy rentowe postępowanie było realizacją zapisów przepisów o koordynacji systemu zabezpieczenia społecznego w zakresie współpracy. Sąd uznał, iż organ rentowy prawidłowo ustalił, iż właściwym dla wnioskodawcy ustawodawstwem jest ustawodawstwo polskie, podczas gdy zebrany w sprawie materiał dowody potwierdził, iż organ rentowy nie przeprowadził w sposób prawidłowy postępowania wyjaśniającego z instytucją słowacką, w zakresie który pozwoliłby ustalić istotne dla sprawy okoliczności, tj. brak realnego

świadczenia pracy najemnej. Sąd drugiej instancji w istocie oparł się wyłącznie na tym, że organ słowacki wskazał, iż praca nie była faktycznie wykonywana przez wnioskodawcę i nie był on objęty obowiązkowym słowackim ubezpieczeniem. Brak natomiast jakichkolwiek dowodów świadczących, iż organ rentowy przeprowadził rzetelne postępowanie wyjaśniające z instytucją słowacką, w zakresie faktycznego wykonywania tam pracy, wymiaru czasu pracy, ważności przedłożonych przez ubezpieczonego dokumentów potwierdzających rzeczywiste wykonywanie pracy oraz zgłoszenie do słowackiego ubezpieczenia społecznego, świadczył o wadliwości postępowania organów rentowych, co uzasadniało uchylenie zaskarżonej decyzji. Organ otrzymując wniosek w sprawie koordynacji nie musi uwzględniać wniosku pracownika, jednakże może to uczynić, tj. wydać decyzję ustalającą tymczasowe ustawodawstwo odmiennie niż wskazał pracownik (w niniejszej sprawie - polskie), ale wyłącznie wtedy gdy przeprowadzi postępowanie wyjaśniające w kierunku oceny czy praca takiego pracownika miała charakter marginalny.

Znamienne jest zdaniem skarżącego, iż Sąd drugiej instancji, wydając zaskarżone rozstrzygnięcie w sprawie, w istocie oparł się wyłącznie na stanowisku organu rentowego, a także lakonicznej wypowiedzi S., którzy powierzchownie ocenili pracę na Słowacji, nie podając przyczyn uznania jej za faktyczną nieświadczoną.

Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania według skarżącego uzasadnia także naruszenie przez Sąd drugiej instancji przepisów procesowych, przez pominięcie w postępowaniu sądowym słowackiego pracodawcy jako zainteresowanego i niedostrzeżenie przez Sąd drugiej instancji, iż doszło do nieważności postępowania i nieuwzględnienia tego zarzutu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem merytorycznego rozpoznania.

Skarżący wskazał, iż przyjęcie skargi do rozpoznania uzasadnia w świetle zgłoszonych zarzutów kasacyjnych oczywista zasadność tego środka

odwoławczego, a także nieważność postępowania. Z uzasadnienia wniosku wynika, iż skarżący upatruje wadliwości skarżonego orzeczenia w stwierdzeniu przez Sąd – w ślad za organem rentowym – iż wnioskodawca nie wykonywał faktycznie pracy na terenie Słowacji, a zatem wykluczone jest jego podleganie słowackim ubezpieczeniom społecznym. Skarżący zarzucił także, iż organ polski tymczasowo ustalił po otrzymaniu pisma z instytucji słowackiej, że odwołujący podlega polskiemu ustawodawstwu, mimo niewyjaśnienia przez tę instytucję przyczyn, dla których uznała pracę wnioskodawcy za niewykonywaną. Takie działanie w ocenie skarżącego nie stanowiło realizacji zapisów rozporządzeń w zakresie koordynacji instytucji państw członkowskich.

Argumentacja skarżącego nie jest prawidłowa. Z treści art. 16 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego z dnia 16 września 2009 r. (Dz.Urz. UE L Nr 284) wynika, iż to w kompetencji organu rentowego (instytucji wyznaczonej przez właściwą władzę państwa członkowskiego), a nie Sądu, mieści się ustalenie ustawodawstwa mającego zastosowanie do zainteresowanego. Tak też stało się w niniejszej sprawie. Na skutek wniosku o ustalenie właściwego ustawodawstwa od dnia 1 marca 2011 r., strona pozwana początkowo ustaliła tymczasowo właściwość ustawodawstwa słowackiego w zakresie zabezpieczenia społecznego, informując o tym ustaleniu wnioskodawcę i słowacką instytucję ubezpieczeniową. Natomiast w piśmie z dnia 19 września 2011 r. strona słowacka wskazała, że pracownicy B. J. B. , w tym wnioskodawca, nie wykonują faktycznej pracy na terytorium Republiki Słowackiej. Słowacka instytucja ubezpieczeniowa nie przyjęła ustaleń ZUS w zakresie ustawodawstwa słowackiego jako właściwego, stwierdzając że do wnioskodawcy znajduje zastosowanie ustawodawstwo polskie.

Jednocześnie strona słowacka wydała decyzje, w myśl których pracownicy B.J. B. nie nabyli w Republice Słowackiej prawa do obowiązkowego ubezpieczenia chorobowego, emerytalnego i obowiązkowego ubezpieczenia od utraty pracy. Taka decyzja została wydana w dniu 22 sierpnia 2011 r. również w stosunku do wnioskodawcy i uprawomocniła się z dniem 18 lutego 2014 r., o czym strona

pozwana została poinformowana pismem z dnia 3 lipca 2017 r. W tej sytuacji pismem z dnia 21 września 2017 r. ZUS Inspektorat w J. poinformował wnioskodawcę o ustaleniu ustawodawstwa polskiego w zakresie zabezpieczenia społecznego wnioskodawcy w spornym okresie, a następnie w dniu 8 grudnia 2017 r. strona pozwana wydała decyzję o podleganiu przez wnioskodawcę ustawodawstwu polskiemu w okresie od dnia 1 marca 2011 r. do dnia 30 kwietnia 2012 r. Słowacka instytucja ubezpieczeniowa nie zakwestionowała ustalonego dla wnioskodawcy polskiego ustawodawstwa.

Sąd wydający zaskarżone orzeczenie ocenił, iż w związku z powyższym wyczerpana została procedura z art. 16 powołanego rozporządzenia.

W tym miejscu wskazać należy, iż Sąd Ubezpieczeń Społecznych rozpoznaje odwołanie od określonej decyzji organu rentowego, przy czym przedmiot sporu ogranicza się do orzeczenia pozytywnie lub negatywnie o podleganiu ubezpieczeniom w polskim organie rentowym. Jednakże przedmiotem oceny w świetle powyższego nie może być ocena ważności tytułu ubezpieczenia społecznego realizowanego na terenie innego kraju członkowskiego i innego niż miejsce zamieszkania wnioskodawcy. Nieskuteczne są zatem wszelkie zarzuty ukierunkowane na ustalenie podlegania, bądź niepodlegania wnioskodawcy słowackiemu ubezpieczeniu społecznemu, która to okoliczność wykracza poza zakres kognicji Sądu i właściwości polskiego organu rentowego. W istocie, Sąd polski nie ma możliwości stosowania prawa krajowego obowiązującego w innym państwie członkowskim i oceny w świetle tamtejszych przepisów stosunku pracy wnioskodawcy (por. np. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 23 listopada 2012 r., II UK 103/12, OSNP 2013 nr 19-20, poz. 238; z dnia 6 czerwca 2013 r., II UK 333/12, OSNP 2014 nr 3, poz. 47; z dnia 11 września 2014 r., II UK 587/13, OSNP 2016 nr 1, poz. 13; z dnia 21 stycznia 2016 r., III UK 61/15; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2019 r., II UK 599/17, LEX nr 2609204).

Inaczej mówiąc, polski Sąd nie był władny stwierdzić, iż instytucja słowacka dokonała błędnej, niewystarczającej oceny zatrudnienia wnioskodawcy. Nie znalazł także podstaw, by zakwestionować wyczerpanie trybu z art. 16 powoływanego rozporządzenia, skoro organy rentowe porozumiały się ze sobą i ostatecznie zajęły wspólne stanowisko w sprawie. Biorąc pod uwagę opisane okoliczności, nie sposób

mówić o oczywistej zasadności przedmiotowej skargi kasacyjnej oraz o nieważności postępowania.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji.

ał